

2022-2023 оқу жылында I тоқсан бойынша жиынтық бағалау өткізудің жоспары

Пән: қазақ тілі

Сынып: 8 А

Тоқсан	Сынып	Бөлім бойынша жиынтық бағалаудың тақырыптары	Өткізілетін күні	Бағалауды өткізу түрі. БЖБ мак.баллы	Жиынтық бағалау рәсімдерінің орындалу ұзақтығы	Мерзімі		Ескерту
						құрастыру	сараптама	
I тоқсан	8 А	БЖБ №1 Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография. Жалқы есім емлесі	25.09.2021ж	2 тапсырма түрінде 7 балл	20 мин	17.09.2021ж	20.09.2021ж	
		БЖБ №2 Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика	16.10.2021ж	3 тапсырма түрінде 10 балл	20 мин	12.10.2021ж	15.10.2021ж	
		ТЖБ №2 Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография. Жалқы есім емлесі/Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика	24.10.2021ж	4 тапсырма түрінде 30 балл	45 мин	10.10.2021ж	21.10.2021ж	

«Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография. Жалқы есім емлесі» бөлімі

Оқу мақсаты: 8.2.5.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру;
8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация) жазу;
8.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу.

Бағалау критерийлері: Перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, сұрақтар құрастырады;
Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін (аннотация) жазады;
Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазады.

Ойлау дағдыларының деңгейі: Қолдану

Орындау уақыты: 15-20 минут

1-тапсырма. Мәтінді мұқият оқыңыз. Перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, есім перифразаға 2 сұрақ, етістік перифразаға 2 сұрақ құрастырыңыз.

Орхон-Енисей жазбалары – Түркі халықтарының көне дәуірдегі ұзақ ғасырлық мәдениеті мен тарихы тұрғысынан баға жетпес құнды дүние. Ол VII-VIII ғасырларда жазылған. Енисей жазбаларының жалпы саны – 85 жол айналасында. Олардың ішінде кішігірім жазбалармен қатар ірі мәтіндер кездеседі.

Түркі жазбаларының ішіндегі ең маңыздысы – Орхон жазба мұралары. Орхон өзенінің бойынан табылған бұл ескерткіштердің ішінде тасқа қашалып жазылған 3 тарихи мұра ерекше аталады. Оның біріншісі – 732 жылы өлген хан інісі Күлтегінге, екіншісі – 735 жылы өлген Білге қағанға, ал үшіншісі – Тоныкөкке арналған ескерткіштер.

Орхон жазбаларында Түрік қағанаты дәуіріндегі елдің білім, дүниетанымы, түркі халықтарының тарихы мен тағдыры, қарым-қатынастары, жеңістері мен өкініштері, отаншылдық, ерлік, бірлік, намыс туралы түсінігі, наным-сенімі тәуелсіздік аңсары, осы жолдағы атқарған қызметтері жазылған. Жырларының негізіне түрік руларын біріктіру, нығайту, сыртқы жаулардан қорғау идеясы алынған.

Орхон жазуының мәдени мұраларының бірі – Күлтегін ескерткіші. Биіктігі – 3,5 метр, төменгі ені – 1,32 метр, жоғарғы жағының ені – 1,22 метр. Биіктеген сайын жіңішкере береді, жоғарғы бөлігі өрнектелген. Тастың төрт жағы бірдей жазылған. Батысқа қараған бетінде қытай жазуы, қалған қабырғасы бірдей көне түркі жазумен толған. Жырлары түркі ұлтының тарихымен Күлтегіннің батырлығын бейнелейді. Күлтегін ескерткіші – түркі халықтарының баға жетпес мәдени байлығы. Ескерткіш моделінің 2001 жылы 18 мамырда Астанадағы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Мемлекеттік Университетінің бас ғимаратына

Бағалау критерийі	Тапсырма	Дескриптор	Балл
Перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, сұрақтар құрастырады.	1	Есім перифразаларға 2 сұрақ құрастырады.	1
		Етістік перифразаларға 2 сұрақ құрастырады.	1
Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін (аннотация) жазады.	2	Мәтіннің баяндау желісін сақтайды.	1
		Мәтінді бөліктерге бөледі. Жинақы мәтін жазады.	1 1
Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазады.		Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды табады. Орфографиялық нормаға сай жазады.	1 1
Барлығы			7

**«Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография. Жалқы есім емлесі»
бөлімі бойынша
жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты ата-аналарға арналған рубрика**

Білім алушының аты-жөні

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейлері		
	Төмен	Орта	Жоғары
Перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, сұрақтар құрастырады.	Перифразаның түрлі тәсілдерін қолданып, сұрақтар құрастыруда қиналады.	Перифразаның түрлі тәсілдерін қолданып, сұрақтар құрастыруда қателеседі.	Перифразаның түрлі тәсілдерін қолданып, сұрақтар құрастырады.
Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін (аннотация) жазады.	Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін жазуда қиналады.	Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін жазуда қателеседі.	Мәтіннің баяндау желісін сақтап, жинақы мәтін жазады.
Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазады.	Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазуда қиналады.	Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазуда қателеседі.	Бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазады.

Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика» бөлімі

1-нұсқа

Оқу мақсаты:	8.2.4.1 Тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін(әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып,мақала құрастырып жазу.
Бағалау критерийі:	Мәтіндердің тақырыбын, түрін, құрылымын салыстыра талдайды. Мақала құрастырып жазады. Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
Ойлау дағдыларының деңгейі:	Жоғары деңгей дағдылары
Орындау уақыты:	15-20 минут

Мәтіндерді мұқият оқыңыз.

1-мәтін

Халық батыры Бауыржан Момышұлы былай деген екен: «Біздің тарихымыз батырға бай тарих, халқымыз батырлықты биік дәріптеп, азаматтық пен кісіліктің символы, үлгісі санаған. Батырлық деген, ерлік деген ұрпақтан ұрпаққа ата дәстүр болып қала бермек. Өткенін білмеген, тәлім – тәрбие, ғибрат алмаған халықтың ұрпағы – тұл, келешегі тұрлаусыз. Біздің қазақ халқы – батыр халық».

Қазақ халқын құрып кету қауіпінен сақтап қалған, жерін жауға бермей, ұлан байтақ өлкесін қазақ еліне мәңгі қоныс ету мақсатында жарғақ құлағы жастыққа тимей, елім деп еңіреп өткен хас батырлар қаншама десеңізші! Бұлардың ерлігі кейінгі ұрпаққа қашан да болса өнеге болмақ. Халқымыздың ауыз әдебиеті шығармашылығы ұрпақ тәрбиелеуге өлшеусіз үлес қосты және әлі де үлес қосып келеді. Сол бай құндылықтардың ішінде, отаншылдықты дәріптейтін мұра — батырлар жыры. Отанын сүйген, елін жаудан қорғау үшін қасық қаны қалғанша аянбай шайқасатын Қобыланды, Қамбар, Ер Тарғын, Алпамыс тұлғалары.

Елін, жерін сырт жаулардан қорғаған Қабанбай, Бөгенбай, Наурызбай сияқты мыңдаған қазақ батырларына арналған көптеген дастандар, өз халқының мүддесі, арман-тілегі, туған жері үшін жан аямаған батырларға деген халықтың сүйіспеншілігі, азаматтарының рухани жан дүниесінің беріктігі, ерлігі мен отаншылдық қасиетін баяндайтын асыл қазыналары, ақын - жыраулардың, билердің татулыққа, адамгершілікке, елін сүйуге шақырған өлең жырлары, шешендік сөздері оқушылардың бойында отаншылдық сезімді қалыптастыруда маңызы өте зор. (198 сөз).

http://history.kz/kz/publications/view/ulttik_kundiliktar_negizinde_otanshildikka_tarbieleu_3271

2-мәтін

Ұлы Абай: «Балаға мінез үш алуан адамнан жұғады: біріншісі – ата - анасынан, екіншісі – ұстазынан, үшіншісі – құрбысынан» - деген екен. Сіз осы пікірмен келісесіз бе? Адамгершілік сезімнің қалыптасуына ата-ана, ауыл

Бағалау критерийі	№ тапсырма	Дескриптор	Балл
		Білім алушы	
Мәтіндердің тақырыбын, түрін, құрылымын салыстыра талдайды	1	Тақырыбын ажыратады;	1 1
		Түрін анықтайды;	1 1
		Құрылымын салыстырады;	1 1
		Ұқсастығын табады.	1
Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала құрастырып жазады	2	Мақала құрастырып жазады	1
		Тілдік құралдарды талапқа сай қолданады	1
Барлығы			9

**«Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика» бөлімі
бойынша жиынтық бағалаудың нәтижесіне қатысты
ата-аналарға ақпарат ұсынуға арналған рубрика**

Білім алушының аты-жөні

Бағалау критерийі	Оқу жетістігі деңгейі		
	Төмен	Орташа	Жоғары
Мәтіндердің тақырыбын, түрін, құрылымын салыстыра талдайды.	Мәтіндердің стилін, тақырыбын, түрін, құрылымын салыстыруда қиналады	Мәтіндердің стилін, тақырыбын, түрін, құрылымын салыстыруда қателеседі	Мәтіндердің стилін, тақырыбын, түрін, құрылымын дұрыс салыстырады, талдайды
Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала құрастырып жазады.	Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала құрастырып жазуға қиналады	Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала құрастырып жазуда қателеседі.	Жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақаланы талапқа сай құрастырып жазады

1-ТОҚСАН БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ СПЕЦИФИКАЦИЯСЫ

Жиынтық бағалауға шолу

Ұзақтығы: 40 минут

Оқылым – 15 минут

Жазылым – 25 минут

Тыңдалым мен айтылым бөлек тексеріледі.

Балл саны: 30

Тапсырмалар түрлері

Көп таңдауы бар сұрақтар

Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар

Толық жауапты қажет ететін сұрақтар

Жиынтық бағалаудың құрылымы

Тоқсандық жиынтық бағалаудың нұсқасы 3 компоненттен тұрады: Біріншісі тыңдалым, айтылым және әдеби тіл нормаларын, екіншісі оқылым және әдеби тіл нормаларын, үшіншісі жазылым және әдеби тіл нормаларын тексеруге арналған.

Токсандық жиынтық бағалау тапсырмаларының сипаттамасы

*Тапсырма	Қамтылатын мақсаттар	*Тапсырма түрлері	*Тапсырмалар сипаттамасы	*Орындау уақыты, мин	Балл
	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау	Толық жауапты қажет ететін сұрақтар	Тапсырма жұппен орындалады. Оқушыларға 150-200 сөзден тұратын бір тақырыпқа қатысты мәтіндер беріледі: 1-оқушыға тек 1-мәтіннің дәйексөзі беріледі, ал мәтіннің өзі оның жұбына (2-оқушыға) беріледі, 2-оқушыға тек 2-мәтіннің дәйексөзі беріледі, ал мәтіннің өзі оның жұбына (1-оқушыға) беріледі. 1-оқушы дәйексөзге сүйеніп, мәтінде көтерілген мәселені болжайды, бұл кезде 2-оқушы толық мәтінге сүйеніп, жасалған болжамды түпнұсқамен салыстырады және болжамның қаншалықты сәйкес болғандығына дәлелдермен кері байланыс береді. Сонан соң 2-оқушы дәйексөзге сүйеніп, мәтінде көтерілген мәселені болжайды, бұл кезде 1-оқушы толық мәтінге сүйеніп, жасалған болжамды түпнұсқамен салыстырады және болжамның қаншалықты сәйкес болғандығына дәлелдермен кері байланыс береді.	Тыңдалым мен айтылым сабақтан тыс, қосымша уақытта өткізіледі (әр білім алушыға 3-5 минут беріледі).	10
	8.2.3.1 мақала, аннотация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	Қысқа жауапты қажет ететін сұрақтар	Көлемі 150-200 сөзге жуық екі мәтін беріледі. Оқушы мәтіндерді оқып, оларды тақырыбы, жанры, жанрлық ерекшеліктері, құрылым мен ресімделуі тұрғысынан салыстырып кестені толтырады.	15	10
	8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация) жазу	Жазбаша толық жауапты қажет ететін сұрақтар	Оқушылар ұсынылған берілген мәтін бойынша аннотация жазады. Оқушылардың жазба жұмыстарын бағалауда олардың жанрлық және стильдік ерекшеліктерді ескеруі мен жалпы сауаттылықтары басты назарға алынады.	25	10
Барлығы				40 минут	30

Тапсырмалар және балл қою кестесінің үлгісі
«Қазақ тілі» Т1 пәнінен 1-тоқсан бойынша жиынтық бағалау тапсырмалары

Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография. Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика
1-нұсқа

Тыңдалым мен айтылым

Тапсырма

1. Берілген дәйексөзге сүйеніп, мәтінде қозғалатын мәселеге болжам жасаңыз.

2. Жұбыңыздың дәйексөз бойынша жасаған болжамын тыңдап, түпнұсқамен салыстырыңыз. Қандай тұстардың сәйкес келгендігіне дәлелдермен кері байланыс беріңіз.

[10]

1-мәтін

Дәйексөз:

Көптеген тарихи, мәдени, жағрапиялық, саяси деректер бар, сол кездегі халықтың өмірінен, таным-түсінігінен, дүниетанымы мен салт-дәстүрінен хабар береді.

Көне Түркі жазуының мазмұны Көне Түркі жазуының құпиясын ашқан даниялық ғалым Вильгельм Томсен болатын (1893 жылы бастап). Кейін орыс түркітанушылары аударып, көп зерттеді. Оған 20 ғасырда Түркі елдерінің ғалымдары – татар, өзбек, түрік, қазақ, әзірбайжан зерттеушілері қосылды. Кейде «руна (руникалық) жазулары» деп аталады. Оның себебі жазудың құпиясы ашылмай тұрғанда, бұл жазулар бір қарағанда ежелгі скандинавия халықтарының жазбаларына ұқсайтын еді. Алайда ғылыми зерттеулер Түркі жазулары екенін анықтады.

Томсен ең алғаш рет «Түрк» және «Теңрі» сөздерінен бастап оқыған екен. Бұл жазулардың жалпы көлемі ұзақ. Қазіргі өлшеммен алғанда орта көлемдегі кітапты құрайды. Көптеген тарихи, мәдени, жағрапиялық, саяси деректер бар, сол кездегі халықтың өмірінен, таным-түсінігінен, дүниетанымы мен салт-дәстүрінен хабар береді. Тарихи оқиғалар тізбегі Ұлы қағандардың жорықтары жыраулық-жорықтық үлгідегі әдемі, көркем тілмен баяндалған. Сондықтан көптеген зерттеушілер оларды Көркем шығармаларға жатқызады. Жазбаларды Көне Түркілер мен Көк Түркілер дәуіріндегі болған оқиғалар сипатталып, жағрапиялық атаулар, сол кездегі тайпалардың атаулары мен оналасу, таралу аймағы көрінеді. Өкініштісі, Түркі жазба ескерткіштері манихейшіл Ұйғыр қағандығы кезінде аяусыз қиратылған. (155)

<https://e-history.kz/kz/publications/view/1149>

2-мәтін

Дәйексөз:

Өзгелер үшін өмір сүру, өзгелер үшін жанын пида ету – адам баласына ғана тән асқақ сезім. Бұл сезімнің қайнар бастауы риясыз сүйіспеншілікте жатыр.

Құндылықтар өмірге, еңбекке, шығармашылыққа, адам өмірінің мәніне баға беруден тұрады. Құндылықтар қоғам үшін ең маңызды деген әдет-ғұрыптар мен нормалар қызметін өзіне бағындырады және реттейді. Оқыту үрдісіне жалпыадамзаттық құндылықтарды енгізу арқылы адамның рухани өсуіне жағдай жасаймыз.

Мәңгілік құндылықтар білімнің негізгі өзегі болып табылады. Ақиқат, сүйіспеншілік, дұрыс әрекет, ішкі тыныштық, қиянат жасамау – бұл мәңгілік бес құндылық адамның ұлтына, нәсіліне, ортасына, дініне қарамайтын, уақытпен

өзгермейтін құбылыс. Адамның жақсылыққа ұмтылуы, ақиқатқа жүгінуі оның болмысынан ішкі жан дүниесінде осы бес құндылықтың бар екенінің дәлелі емес пе? Міне, осы бес құндылықтың ішіндегі сүйіспеншілікке тоқталып өтейік.

Жалпы сүйіспеншілік ұғымы – бүкіл жарық дүниені сүю. Сүйіспеншілік – тіршіліктің тірегі. Сүйіспеншілікті адам алғаш шыр етіп дүниеге келген сәтінен бастап сезіп, көре бастайды. Мейірімін төккен ата-анасының ыстық құшағында олардың аялы алақанын сезіне жүріп, өмірге төселеді.

Өзгелер үшін өмір сүру, өзгелер үшін жанын пида ету – адам баласына ғана тән асқақ сезім. Бұл сезімнің қайнар бастауы риясыз сүйіспеншілікте жатыр. Баласы үшін өлімге бас тіккен ананың жанкештілігі мейірімділіктің нышанын ұқтырмай ма? Риясыз сүйіспеншілікті қарапайым сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес... Оны іспен ғана білдіре аласың, себебі ол сезімнің бір бөлшегі, ол адамдар арасындағы жылуды ұялатады. Үлкен сезімдерге бастау береді. Риясыз сүйіспеншілік, жек көрушілік жоқ жерде ғана ұшқын алады.

Сүйіспеншілік – елдің ыстық ықыласына бөленудің ең төте жолы. (198 сөз)

<http://zkoipk.kz/ru/nisconf2s/755-conf.html>

3-мәтін

Дәйексөз:

Әр нәрсенің өз құндылығын білгенмен, біз өз жан-дүниеміздің құндылықтарына назар аудара бермейміз.

Адам құндылықтары

Әдетте құндылық деген сөзді естігенде ойыңызға не келеді? Құнды заттар, құнды ақпарат, басқа адамның құнды қасиеттері. Әр нәрсенің өз құндылығын білгенмен, біз өз жан-дүниеміздің құндылықтарына назар аудара бермейміз. Ойланып көріңізші, сіздің қандай құндылықтарыңыз бар? Сіз өзіңізді ақылды, тәрбиелі, парасатты, адамгершілігі мол және т.б. керемет қасиеттерге ие адаммын деп ойлауыңыз мүмкін. Бұның бәрі құнды қасиеттерге жатады. Сіз ата-анаңызды, туыстарыңызды, достарыңызды, туған жеріңізді, еліңізді, ұлтыңызды шексіз сүюіңіз мүмкін. Бұл да адамның ерекше жақсы көретін құндылықтары.

Сіздің үйіңіз, материалдық жағдайыңыз, айналысатын ісіңіз, әуесқойлығыңыз да құндылықтар қатарында. Аналар үшін баласы үлкен құндылық.

Мысалы, сіз бір адамның шығармашылығын сынадыңыз. Ол азар да безер болып, сізге ренжіді. Неге? Өйткені ол үшін оның шығармасы оның құндылығы. Ол оған жанын салды. Ал сіз үшін ол мүлдем құндылық болмауы мүмкін. Егер ол адам сізді кешіргісі келсе, ол сол құндылығын жақсарту үшін тағы жұмыс істеу керектігін түсінуі керек.

Адам бойында мыңдаған құндылық бар. Бірақ біреу менің құндылығымға тиісті деп ренжіп жүре беруге болмайды. Құндылығыңыздың кем-кетік тұстарын анықтаңыз, ол әлі де жөндеуді талап ететін шығар немесе құндылығыңыздың кішкене бағасын түсіріп, адамды кешіріңіз. Солай, достар... (173 сөз.)

<https://massaget.kz/blogs/4033/>

Оқылым

Тапсырма

Мәтінді мұқият оқып, берілген сұрақтарға жауап беріңіз.

[10]

1-мәтін

«№146 лицейінің 8-сынып оқушысы Р.М. Сабитованың

«Ұлттық құндылықтар – ұлт қорғаны» мақаласына
АННОТАЦИЯ

Мақалада автор ұлттық құндылықтар ұғымына жан-жақты түсініктеме бере отырып, оның адам бойында қалыптасуына талдау жасайды. Автор «құндылық» түсінігінің тарихына тоқталып, түрлі авторлардың көзқарастарынан мысалдар келтіреді. «Құндылық» түсінігінің педагогика саласындағы рөліне тоқталады және адамды тәрбиелеу үшін оның өмір сүруіне ең керекті, маңызды, қажетті, бағалы дүниелердің жиынтығын құрайтын педагогикалық категория ретінде қарастырады. Автордың мақсаты – күрделі әрі аумалы-төкпелі заманда құндылықтар жүйесінің адам өміріндегі маңызды категория екендігіне оқырманның көзін жеткізу. Құндылықтарға бейімделу адамзатқа тән. Болмыс құбылыстарының құндылықтарынсыз әлеуметтік жан иесі ретіндегі адамның іс-әрекетінің де, өмірінің мәні де болмайды. Жалпы адамзаттық құндылықтар арқылы тәрбие беру – рухани азғындықтан шығудың ең басты жолы. Осы орайда бүгінгі таңдағы мектептерде жүргізілетін тәрбиенің өзіндік басты мақсаты да осында айқындалып, бағыты белгіленуі қажет.

2-мәтін

Құндылық — мәдениеттің құрамдас бөлігі. Мәдениеттің құрамдас бөлігі болуы себепті құндылық адамдардың өзін ұстауын реттейді, олардың шынайы тәртібін айқындайды. Мәдениет құндылықтары, тиісінше, материалдық және рухани болып бөлінеді. Құндылықтардың мазмұны қоғамның мәдени жетістіктерімен шарттастырылған. Құндылықтар әлемі, сөздің кең мағынасында, мәдениет әлемі деген сөз. Ол адамның рухани қызмет аясы, оның санасының дұрыстығын айғақтаушы, адамның рухани байлығының өлшеуіші іспетті.

Адамдардың немесе әлеуметтік топтардың қажеттіліктері, мүдделері және талғамдары әр түрлі болады. Сондықтан барлық құндылықтар салыстырмалы. Құндылық қатынас қанағаттанарлық немесе қанағаттанғысыз болып келуі мүмкін. Біреу үшін мынау, екінші үшін анау құнды. Олардың қайсысының дұрыс, қайсысы қателесіп тұрғанын релятивистік тұрғыдан оны ажыратып жатуда мағына болмайды. Шынайы деп — адамға пайда әкелетін, оның санасына жоғары адамдық қасиеттерді сіңіретін, адамдардың бақыты мен игіліктілігін қамтамасыз ететін, адамның тұрғасын ажарландыратын, адаммен қоғамның ілгерілей дамуын қамтамасыз ететін құндылықтарды айтқан жөн.

Қорыта айтқанда ақиқат, сүйіспеншілік, дұрыс әрекет, ішкі тыныштық, қиянат жасамау — бұл мәңгілік бес құндылық адамның ұлтына, нәсіліне, ортасына, дініне қарамайтын, уақытпен өзгермейтін құбылыс. Адамның руханияты мен мәдениетінің жиынтығы, яғни, ата, әжелеріміздің даналығы. Бүгінгі таңда рухани білім әлемге ауадай қажет болып тұр. Сондықтан әр адамның ақыл ойын жаңғыртып, санасын өзгерту керек, сонда әлем де жаңарып, өзгереді. (182 сөз.) <https://kk.wikipedia.org/wiki/>

*Өзін-өзі тану пәнінің мұғалімі
Ибраимова Мадина Муратовна*

1-мәтін	2-мәтін
Тақырыбы	

Жанры, жанрлық ерекшеліктері неде?	
Құрылымы қандай мәтін бөлімдерінен тұрады?	
Мәтіндер қалай ресімделген?	

Жазылым

Төменде берілген мәтінді оқып, оның мазмұны мен көтерілген басты мәселесін, мәтіннің толық нұсқасын оқуға мақсатты аудиторияның қызығушылығын тудыратындай ғылыми-ақпараттық стильде аннотация жазыңыз.

Аннотация жазуда келесі клишелерді қолданыңыз:

мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты...

[10]

Түркі руна жазбалары

Орхон - Енисей жазбалары — көне түркі жазба тарихи-мәдени ескерткіші. Көп уақытқа дейін сыры беймәлім, қай тілде жазылғандығы белгісіз болып келген. Орхон - Енисей жазбаларын руналық жазбалар деп те атайды (Скандинавия халықтарының тілінде "рунь" сөзі "сыры ашылмаған", "құпия" деген мағынаны білдіреді). Тек 1893 жылы ғана даниялық ғалым В.Томсен құпия жазуды оқудың кілтін ашады. Біраз жылдардан кейін орыс ғалымы В.В.Радлов Орхон өзені бойынан табылған үлкен тастардағы жазуды толық оқып, аударды. Руна жазуындағы ең үлкен ескерткіштер Орхон мен Енисей өзендері алқабынан табылғандықтан, жазудың өзін де осылайша атап кетті.

Орхон-Енисей жазбалары Шығыс Түркі қағанатының қағаны Білге мен оның інісі Күлтегін қабірлеріне қойылған орасан зор құлпытастарға қашап жазылған жыр жолдары болып шықты. Жырға арқау болған негізгі мәселелер – елдің тәуелсіздігі, береке-бірлігі. Күлтегін жырында **сегіз оқиға** баяндалған.

- Біріншісінде, қағанның өз халқына қарата айтқан үндеуі;
- Екіншісінде Түрік Қағанаты жерінің кеңдігін суреттейді;
- Үшіншісінде түркілердің әскери жорықтары;
- Төртіншісінде көршілес табғаштардың қастандық әрекеттері туралы әңгіме;
- Бесіншісінде табғаш тайпасымен қатысу түркілерге қауіпті екендігі жөнінде;
- Алтыншысы түркі халқының болашақты болжай алмауына өкіну;
- Жетіншісі түркі халқының даңқын асырған қаған жөнінде;

Балл қою кестесі

Тыңдалым және айтылым

Балл	Коммуникативтік құзыреттілік	Грамматикалық құзыреттілік
9-10	Дәйексөзді негізге ала отырып, өз болжамын білдіреді. Болжамының себебін дәлелді түрде өте жақсы жеткізеді. Жұбының жасаған болжамына келісу не келіспеу пікірін білдіреді, себебін дәлелді түсіндіреді.	Ойын аяқталған, толық сөйлемдер мен жеткізеді. Ой мен ойды байланыстыруда грамматикалық дағдыны өте жақсы қолданады. Сөздік қоры мол. Паразит сөздер мен қайталаулары жоқ. Жеке пікірін білдіруде қыстырма сөздер мен оқшау сөздерді өте орынды, тиімді пайдаланады.
7-8	Өз болжамын жеткілікті білдіреді. Болжамының себебін дәйексөзбен байланыстырады, дәлелдері жеткілікті. Жұбының жасаған болжамына келісу не келіспеу пікірін білдіреді, себебін жақсы түсіндіреді.	Ойын аяқталған, толық сөйлемдермен жеткізеді. Ой мен ойды байланыстыруда грамматикалық дағдыны жақсы қолданады. Сөздік қоры жеткілікті. Паразит сөздер мен қайталаулар аздап кездеседі. Жеке пікірін білдіруде қыстырма сөздер мен оқшау сөздерді орынды пайдаланады.
5-6	Өз болжамын қанағаттанарлық деңгейде білдіреді, дәйексөздің мазмұнынан аздап ауытқу байқалады. Болжамының барлығы дәйексөзбен байланыса бермейді, дәлелдері жеткіліксіз, толықтыруды қажет етеді. Жұбының жасаған болжамына келісу не келіспеу пікірін білдіреді, себебін түсіндіруі қанағаттанарлық.	Ойын кейде аяқталған, арақідік синтаксистік құрылымы сақталмаған сөйлемдермен жеткізеді. Ой мен ойды байланыстыруда грамматикалық қателері кездеседі. Сөздік қоры қанағаттанарлық. Паразит сөздер мен қайталаулары кездеседі. Жеке пікірін білдіруде қыстырма сөздер мен оқшау сөздерді орынды, орынсыз пайдаланады.
3-4	Болжамы көп жағдайда жалпы, кебір ойлары жуық, алайда дәйексөзді назарға ала бермейді. Дәлелдер келтіруге тырысады, бірақ негізсіз. Жұбының болжамына сипаттама түрінде пікір білдіреді, себебін түсіндірмейді.	Ойын көп жағдайда аяқтамайды, жай сөйлемдерді, қарапайым синтаксистік құрылымдарды қолданады. Ой мен ойды байланыстыруда грамматикалық қателері жиі кездеседі. Сөздік қоры күнделікті ауызекі лексикадан тұрады. Паразит сөздер мен қайталаулары жиі кездеседі. Жеке пікірін білдіруде қыстырма сөздер мен оқшау сөздерді орынсыз пайдалануы жиі кездеседі.
1-2	Болжамдары суреттермен сәйкесе бермейді, көбінесе	Ойын аяқтамайды, қарапайым синтаксистік құрылымдармен

суреттердегі детальдарды атаумен шектеледі. Жұбының болжамына сипаттама түрінде пікір білдіреді, дәлелдері жоқ.	шектеледі. Грамматикалық дағдылары жетіспегендіктен, ой мен ойы байланыспайды, жүйе жоқ. Паразит сөздер мен қайталаулары негізгі лексикадан басым.
---	--

Оқылым

Балл	Сипаттамасы
9-10	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін өте жақсы түсініп талдайды.
7-8	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін жақсы түсініп талдайды.
5-6	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін қанағаттанарлық деңгейде түсініп талдайды.
3-4	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін шектеулі түсінеді, талдауға талпыныс жасайды.
1-2	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін өте шектеулі деңгейде түсінеді.
0	Мәтінде көтерілген мәселені, жанрлық, құрылымдық, ерекшеліктерін, ресімделуін түсінбейді.

Жазылым

Балл	Сипаттамасы
9-10	Мәтіннің тақырыбы мен негізгі мазмұнын, көтерген басты мәселесін, автордың позициясын дәл анықтап, өте жақсы сипаттайды. Мақсатты аудиторияның қызығушылығын тудыру үшін мәтіннің жаңашылдығы мен ерекшелігін көрсетеді. Аннотацияға тән тілдік клишелерді (<i>мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты..., с.с.</i>) орынды қолданады. Ойын логикалық тұрғыдан жүйелі жеткізеді. Сөздік қоры мол. Жанрдың құрылымдық, стильдік ерекшеліктерін бастан-аяқ сақтайды. Грамматикалық, стильдік тұрғыдан өте сауатты. Қателері жоқ.
7-8	Мәтіннің тақырыбы мен негізгі мазмұнын, көтерген басты мәселесін, автордың позициясын анықтап, сипаттайды. Мақсатты аудиторияның қызығушылығын тудыру үшін мәтіннің жаңашылдығы мен ерекшелігін көрсетеді. Аннотацияға тән тілдік клишелерді (<i>мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты..., с.с.</i>) орынды қолданауға тырысатыны байқалады. Ойын жүйелі жеткізеді. Сөздік қоры жеткілікті. Жанрдың құрылымдық, стильдік ерекшеліктерін сақтайды.

	Грамматикалық, стильдік тұрғыдан сауатты, бірақ 1-2 ұсақ қате кездеседі.
5-6	Мәтіннің тақырыбы мен негізгі мазмұнын, көтерген басты мәселесін сипаттауы қанағаттанарлық. Аннотацияға тән тілдік клишелерді (<i>мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты..., с.с.</i>) сирек болғанымен, орынды қолданады. Ой жүйесі арақидік байланыспайды. Сөздік қоры қанағаттанарлық деңгейде. Жанрдың құрылымдық ерекшеліктерін сақтайды, бірақ стильден ауытқу бар. Грамматикалық, стильдік тұрғыдан 2-3 ұсақ және ірі қателер кездеседі.
3-4	Мәтіннің тақырыбы мен негізгі мазмұнын, көтерген басты мәселесін сипаттауы шектеулі. Аннотацияға тән тілдік клишелерді (<i>мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты..., с.с.</i>) сирек қолданады, орынсыздық байқалады. Ой жүйесі байланыспайды. Сөздік қоры шектеулі. Жанрдың құрылымдық ерекшеліктері сақталмайды, стильдік бірізділік жоқ. Грамматикалық, стильдік тұрғыдан 4-5 ұсақ және ірі қателер кездеседі.
1-2	Мәтіннің тақырыбы мен негізгі мазмұнын, көтерген басты мәселесіне сипаттама берілмейді. Аннотацияға тән тілдік клишелерді (<i>мақалада ... қарастырылады, мақала ... арналған, мақалада ... көрсетіледі, мақаланың негізінде ... жатыр, автор ... мәселелерге тоқталады, автор ... мәселелерін қозғайды, автордың/мақаланың мақсаты..., с.с.</i>) қолданбайды. Ой жүйесі жоқ. Жанрдың құрылымдық, стильдік ерекшеліктері туралы түсінігінің аздығы немесе мүлде жоқтығы анық байқалады. Грамматикалық, стильдік тұрғыдан алтыдан көп ұсақ және ірі қателер кездеседі.

ЖШС «Тұран мектебі»-нің

Жиынтық бағалау жүргізу қорытындылары бойынша талдау туралы мәліметтер

II тоқсан қазақ тілі пәні бойынша

Сынып: 8а

Оқушылар саны: 5

Педагог: Аккозова Гулнар Сабыржановна

Мақсаты: Жиынтық бағалау жүргізу қорытындылары бойынша талдау жүргізу

БЖБ және ГЖБ нәтижелерін талдау

Пән	Орындаған оқушы	Макс балл	ЖБ балдарының пайыздық мазмұны				Сапа %	Үлгерім %
			төмен	орта	жақсы	жоғары		
			0-39%	40-64%	65%-84%	85-100%		
Оқушыларсаңы :								
БЖБ 1	5	10	0-3 балл	4-5 балл	6 балл	7-8 балл	30	100%
			0	2	0	3		
БЖБ 2	5	10	0-3 балл	4-5 балл	6 балл	7-8 балл	30	100%
			0	2	0	3		
ГЖБ 3	5	20	0-6 балл	7-10 балл	11-13 балл	14-16 балл	30	100%
			0	2	0	3		

	Қол жеткізілген мақсаттар	Қиындық тудырған мақсаттар
БЖБ-1	Тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерді тақырыбын, турлерін, құрылымын сақтап талдай алады.	Жанрлар мен стильдерді ажыратуда қиналады.
БЖБ-2	Өуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сойлеу мәнеріне тән колдана алады.	Көркемдеуіш құралдарды колданғанда қиналады.
ГЖБ	Мәтінде көтерілген мәселені талдай отырып негізгі ойды анықтай алады. Монолог пен диалог колдана алады.	Мәтін құрағанда қиналады. Ойын аяқтамайды, қарапайым синтаксистік құрылымдармен шектеледі.

1. БЖБ және ГЖБ нәтижелерін талдау білім алушылардың келесі білім деңгейін көрсетті:
Жоғары (В): 85-100%, жақсы (С): 65-84%, орта (D): 40-64%, төмен (H): 0-39

2. Тапсырмаларды орындау барысында білім алушыларға туындаған қиындықтар тізбесі: __

- Тірек сөздерді қатыстырып мәтін құрастыру;

- Кейбір оқушылардың тыныс белгілерді қоя алмауы;

- Жоспар бойынша шығарма жазу

3. Тапсырмаларды орындау барысында білімалушыларға аталған қиындықтардың себептері:

- Балалардың тіл байлықтарының аздығы
- есте сақтау қабілеттерінің төмендігі (кейбір білім алушыларда)

4. Жоспарланған түзету жұмысы:

- білім алушылармен ертегі кітаптар оқу,
- мәтінді оқып, мазмұнын айтып үйрену.
- Тірек сөздермен байланыстырып мәтін құрауды дамыту.

Қорытынды:

Білім алушылар алған білімдерін көрсете білді. Берілген оқу мақсаттарына қол жеткізді.

Білім сапасы 60% үлгерім 100% құрайды

Күні: 04.01.2023ж

Педагог: Аккозова Г.

Білім алушылармен
ертегі кітаптар оқып,
мазмұнын айтып үйрену.
Тірек сөздермен байланыстырып
мәтін құрауды дамыту.

Қорытынды:

Білім сапасы 60%

Үлгерім 100%

Күні: 04.01.2023ж

Педагог: Аккозова Г.